

CARING FOR CHILDREN ON SHABBAT

RABBI ZVI SOBOLOFSKY

**THE AARON, MARTHA, ISIDORE N. AND BLANCHE
ROSANSKY CONTEMPORARY *HALAKHA* PROGRAM**

שיעורו של הרב סבלבסקי בענין טיפול בקטנים בשבת

(1) רמ"א לאו"ח סימן שי"ז ס"ג

(2) ביאור הלכה ש"כ י"ח ד"ה יש מי שמתיר מתחלת דבריו עד וכ"ז היה שייד

(3) חזון איש סימן נ"ז ד"ה אמנם, ולהאמור

(4) שמירת שבת כהלכתה פרק ח' אותיות ט, י, וי"א

(5) שו"ע או"ח שט"ו ס"ה

(6) שו"ע ורמ"א סי' שמ"ג ס"א ובה"ל שם

(7) שו"ע ורמ"א סי' שכ"ח סי"ז

הלכות שבת סימן שיז

קלב באר הגולה

מהתוספתא ח שבת
מ"ח ט שם קי"ג
משנה

רצועות מגעל וסנדל או (ה) שנשמט (יז) רוב הרגל מותר להחזיר (יח) הרצועות למקומן ובלבד (יט) שלא (ו) יקשור: הגה * ודוקא שיוכל להחזירו (כ) בלא (ז) טורח אצל אם לרצו עורח לזה אקור לחיישין שמה יקשור (תוס' והרא"ש פ' במה עומנין): ג "מתירין בית הצואר מקשר שקשרו כובס (כא) שאינו קשר של קיימא אבל אין (ח) פותחין אותו מחדש (כב) דמתקן מנא הוא: הגה אפילו כבר נפתח רק שחזר (ט) האומן (כג) וקשרו או תפרו ביחד כלך שהאומנים (כד) עושין (רי ירוחם ח"ד) ולכן אקור (כה) לנתק או לחתוך זוג של מנעלים התפורים יחד כלך שהאומנים עושין אע"ג התפירה אינה של קיימא לאין חילוק בתפירה בין של קיימא לאינה של"ק (הגמ"ר פ' במה עומנין) ויש מתירין בתפירה שאינה של"ק ואין להתיר בפני ע"ה (ב"י): ד "קושרין (ו) (כו) דלי (כז) במשיחה או באבנט וכיוצא

באר היטב

חטאת משום מכה בפטיש אצל משום קורע אינו חייב אלא"כ עושה ע"מ לתפור ב"י ועיין כ"מ: (ט) האומן. ואינו יכול להתירו אלא"כ חתך החוטים אקור ר"י וכחז' הי"ש פ"ד דבב"ה סי' ט' אכן הכתובת שנתקשרו המשיחות ולא יוכל להתירו שרי לכו"ע לנתקן שהרי אינה עשויה אלא להתירו בכל זמן שרוצה ואף זה לא יעשה בפני ע"ה אלא בצנעה עכ"ל וכו"כ הב"ח וכו' המ"א ומ"מ כ"ל לאם אינו רגיל להתיר הקשר של הכתובת אלא משנת לבשת אקור עס"א: (ז) דלי.

הלכה

כיון לחיוב דקובר הקמ"ג לקשר אחד שנתאש החוט מתהדק שפיר ונקרא קשר מדאורייתא כמו ב' קשרים בעלמא קובר הרמ"א ללענון מעשה אומן שזה הוא לשני קשרים בעלמא: * ודוקא שיוכל להחזירו וכו'. עיין במ"א ו"ט"ו שהשינו ע"ז וכתבו דע"ס הוא ומפני חומת הקושיא אפשר קלה לתרום לאף כבד"ת האכ"ר העתיק דברי התוספות והרא"ש ע"ש בבהמותיו פה חזר מזה וקטע להלכה כדעת הגהות מרדכי בפרק במה עומנין ד"ל פסק רשב"ם דלרצועות מקטורין וכו' ובלבד שיהא שם באותו ענין שלא נלעך לחוט שמה יתקע כגון שהנכב גדול שיכול להחזיר בלא טורח אלא"כ דק"ל דמתקום שהמורה הוא בלא טורח וכו' לא חיישין שיוכל לקשרו ולקדקו ומה שמתירין תוספות והרא"ש אין היוונים מהרמ"א בעצמו כידוע ומקור לבשר זו נראה ש"ל להגהות מרדכי תמה לאמר שם בגמרא מ"ז ע"ב לאם היה רפוי מותר ללא גזירין ביה שמה יתקע ע"ש ב"רן ור"ט"א ולדברי התוספות דק"ל לאפילו בנכב רחב יש משש שמה יתקע ע"כ דק"ל רש"י אין רגילות לתקוע עיין בהג"א שם ועיין בא"ר שכתב דגם מרדכי מרדכי ולאגודה משמע דק"ל דבכח זה לא חיישין שיוכל לקשרו ומ"מ לתעשה נראה לאין לחז' מרדכי התוספות והרא"ש לאפילו הנכב רחב אקור בתקום שרגילות לקשור וכמו שהעתיקו במ"ב בשם האחרונים שגם הטור ורבינו ירוחם העתיקו

קסי זה כי לפי הכראה אפי' דעתו לבטלו שם אין אקור כיון שאין שם שום קשר לא בצנעה ולא במכנסים ע"י זה ע"ש: (ה) שכשמט. כי הע"ז לא ידעתי פירושו ע"ש: (ו) יקשור. פי' שלא יעשה קשר ברצונו שלא ישמע והוא קשר של קיימא כמ"ש קס"א: (ז) טורח. הע"ז ומ"א כתבו דע"ס הוא בהגה זו ע"ש וכו' המ"א וא"כ ברצועות שלנו במנעלים ומכנסים דרגילין לקשור ברצונו אפילו בעתיקין אקור להכניסן עמ"ש קסי זה: (ח) פותחין. והפומת חייב

משנה ברורה

ליתן הרצועות בשבת אפילו אם הבקב רחב דמתקן מנא וה"ה בקרבץ או במכנסים חדשים אקור להכניסן שם רצועות או משיחה למגעל ליה התם ומקרי מתקן מנא אצל אבנט שרי להכניסן אפילו במכנסים חדשים ללא מגעל ליה התם והוא עשוי להכניסן ולהוציא תלוי: (יז) רוב הרגל. שמנעלים שלהם היו עשויים פקקים ומחוכרים ע"י הרצועות וכשמט חלק המגעל שעל רוב הרגל מתקומו מחזירו ומתקומו מחדש ע"י הרצועות [כן משמע מח"ר] ויש מפרשים ששמט מעלו מרוב רגלו ע"י שאין תהדוק ורוצה ליתן הרצועה בנקב אחר [פמ"ג]: (יח) הרצועות למקומן. ודוקא אותן הרצועות אצל רצועה חדשה שלא היתה שם מתחלה אקור דמקרי מתקן מנא [א"ר]: (יט) שלא יקשור. פי' שלא יעשה קשר ברצונו שלא ישמע והוא קשר של קיימא כמ"ש סוף קס"א: (כ) בלא טורח. דהיינו שהנכב רחב (ו) והאחרונים השיגו ע"ז לאפילו הנכב. רחב אקור בתקום שרגילות לקשור לחיישין שמה יקשור ובתקום שהנכב רחב אפילו בתקום שאין רגילין לקשור אקור לרצונו עורח (יא) וא"כ ברצועות שלנו במנעלים ובמכנסים דרגילין לקשור ברצונו אפילו אם הנכב רחב אקור להחזירן ועיין בבה"ל: ג (כא) שאינו קשר של קיימא. שאינו עשוי להתקיים (יב) רק עד שיקחונו הבעה"כ לביתו (יג) ויש מחמירין בדבר אלא אם כן עשוי להתיר בלוחו יוס של הבנייה: (כב) דמתקן מנא הוא. ומייב (יד) משום מכה בפטיש דהוא גמר מלאכה: (כג) וקשרו. טעם עד שאינו יכול להתירו אלא"כ יתמוך החוטים או ינתקו ולכן חשיב עתה כפתיחה מחדש ואקור משום תיקון מנא ובקשר יש"ש כתב דכתובת שנתקשרו המשיחות ולא יוכל להתיר שרי לכו"ע לנתקן* שהרי אינו עשוי אלא להתירו בכל זמן שרוצה ולא מקרי קשר ואף זה לא יעשה בפני ע"ה אלא בצנעה ע"כ כ"ל דק"ל לה"ש דדוקא כשחזר האומן וקשרו אקור לנתק אצל שאר קשירות שרי כ"כ מ"א [והטעם אפשר דקשורו האומן בשעת מלאכה יש בזה משום מכה בפטיש כשחזרו ומנתקו אחר"כ דהוא גמר מלאכה אצל שאר קשירות שנתקשו אחר שכבר נגמר הבגד אין שייך בזה משום מכה בפטיש כשמתקן אחר"כ] ואם אינו רגיל להתיר הקשר של הכתובת אלא משנת לבשת (טו) אקור לנתק כמו דאקור להתיר* ומ"מ אם לרצו לעשות ענינה ובלא כונה נקשר דינו כקשר שעשוי להתיר בכל יום* [ח"א]: (כד) עושין. שמתירין אותו עד שנגמרה מלאכתו: (כה) לנתק או לחתוך. והטעם נראה משום דהוא חשיב כקורע ע"מ לתקן. כל קשר שהוא עשוי לזמן ולא לתמידות ואפילו אם הוא קשר אומן יש להקל ע"י א"י לקשור ולהחזיר אם הוא לצורך הרבה דהוי שבות לשבות [אחרונים]: ד (כו) דלי וכו'. קטוף זה איירי כשקושר דלי לבאר שיהיה לשאוב בו מים וה"ה כשנפסק חבל שיוכל להלוי גופא דבמשיחה ואבנט מותר ובחבל אקור אם לא (עז) צעניבה וכלקמיה ואפילו אם יחשוב לקשרו שם רק לפי שעה (יז) ג"כ אקור: (כז) במשיחה או באבנט. דהוא חשיב ואינו תבעלו שם והוא קשר שאינו של קיימא אצל בחבל אפילו חבל דגרדי דהוא חשיב ג"כ אקור דגזירין אטו חבל דעלמא דאינו חשיב ודרכו לבעלו שם והוא של קיימא

שער הציון

(י) מ"א ועוד הרבה אחרונים ומה שכתב הע"ז בקוף הקימון להיפוך כבר תמהו והשיגו עליו: (יא) מ"א וע"ז ושי"א: (יב) לבוש: (יג) ע"ז: (יד) רש"י ועיין בקוף קימון ש"מ בבה"ל ד"ה ולא מה שכתבנו שם בקוף הענין אורות זה: (טו) מ"א: (טז) גמרא: (יז) עיין בבה"ל במחלת הקימון שיבארנו לקשר שדרכו להיות קיים אין מועיל מחשבתו להתיר ועיין במ"א בקוף הקימון בשם הכלבו:

הלכות שבת סימן שכ

קמז: פאר הגולה

שש: יד' הר"מ מרוטנבורג (מ) מחיר להטיל מי רגלים בשלג יזרח'ש (מא) היה (יו) נזהר: א טוה בשמו ב שם
 ו' יאסור לפרוס סודר ע"פ החבית וליתן ע"ג הכלי שדולים בו שמא יבא (מב) ליידי סחיטה אבל ג שבת מ"ם
 ד: העשוי לפרוס עליו מתיר שאינו חושש עליו (מג) לסחוט: פ"ז יאסור * (מד) להדק מוכיז' גלומה וצפירוש רש"י
 זי פך שיש משקין משום (מח) סחיטה: י"ז * (מה) "ספוג (מו) אין מקנחין בו (מז) אא"כ יש בו זכ"ב הרמב"ם
 ת אחיזה גזירה (מח) שמא (טו) יסחוט: י"ח חבית שפקקו בפקק של פשתן (מט) לסתום (" נקב גפכ"ב ד שם קני"א
 בדופנה שמוציאין בו היין * (נ) יש מי שמתיר (נא) אע"פ שא"א שלא יסחוט והוא שלא יהא ה שם קמ"ג נמשנה
 חתי (נב) כלי דכיון שאינו נהנה בסחיטה זו הוי פסיק רישא (פי) אוסור כמשך בהכנה מדלג מה הנדח"ו ו טוה בשם
 נו המות הנמשך בהכנה מהמת הרשע) * דלא ניהא ליה ומותר לחלקו עליו ואמרו דאע"ג דלא העיזו וכן הפוסק
 ר"י בפ"ל אח"כ

לשבת קיי"ח ז מוקי קיי"ג ורש"י שם והמדרש בפ"ב דשבת בשם ר"י וקמ"ג והמחזיק

באר היטב

ר"ן מ"א: (טו) יאסור. ל"ע כיון דקפוג עשוי לכך לית לו לתמוך
 שמה יאסור כמ"ש קט"ו וק"י ש"א קמ"ח. זכ"ל דוקא בפתגם א"ח
 לקינות בלא סחיטה משא"כ באלוונטות כק"י ש"א קמ"ח ת"ח ע"ש.

באור הלכה

בית ואין להקל בזה לדון זה העתיקו כמה ומהם האשונים: * להדק
 מוכיז. עיין מ"ב דמיידי שהם לתון כן משמע כמ"א וכן נזכרנו בפירוש
 שצדיקו ולפי' לצאורה דלפילו אם אין שפי הפך כלום נמי אסור ומ"ם הש"ס
 שיש בו משקין משום דקמחא דמילתא או המוכין כבר נתלמדה ע"י זכ"ב
 ראש הם יבשין עינין מותר כג"ל: * ספוג וכ"ו. ואם הו"ל ספוג יש עין
 גא"ר זכ"ב ת"ש שמדדקין להחמיר משום דלא פלוג ובש"י קמ"ג: ד"ה גוטל"ה
 ללאורה לא משמע כן זכ"ע לדוגל: * יש מי שמתיר. צ"ח"ב הענין בקצרה
 כי ידוע דעת ר"ת ופיעתו דיש שני עניני סחיטה היינו סחיטה ממש אסורו
 משום ליבון ולא משום דש כי המים הולכים לאיבוד ולא דמי לז' ובשאר
 משקין הוא הפסוק משום ליבון אין צ"ל דלון מלבנים כס אל"ה אסור"ה הוא
 משום דש דומיא דקפוג וזו"ס ועבדים אך דוקא כשכ"ר לתשקין הנקטת
 דומיא דרישה וע"כ הלא נענין זה להחמיר הוא של יין אסורו הוא רק משום
 דש וממילא כשהמשק הנקטת הולך לאיבוד אין זה בכלל דרישה. אם הוא
 דעת הרבה מהראשונים (הרשב"א וריב"ש והרב המניין) אך דעת הר"י ועוד
 כהר"ב בקיעתו דמ"ת אסור מדרבנן. וכ"ז היה שידך אם היה מכוין לטמון
 אבל באמת אין מכוין לטמון והוא רק פסיק רישא ולא ניהא ליה בזהיא
 סחיטה כי הולך לאיבוד מן המורה בודאי אינו חייב בכל עניני שבת בפסיק
 רישא דלא ניהא ליה כדאמרינן שבת ק"ג ונחלק הערום עוד יתר הפוסקים
 עוקקים אסור. והנה מדרבי הש"ע נראה למקיים ליתר הפוסקים לפ"ר דלא
 ניהא ליה הוא אסור מדרבנן ומ"ה קיים כדוף הקטוף עוב להנהיגם וכ"י
 והנהיגם על דעתם להקל בענין זה משום דהבירא ארוכה ע"ש כ"כ ה"ע ז
 והמ"א כבש משום דבעינינו אל"ה יש עוד קולא מה שהמשקה הולך לאיבוד
 ולא דמי לז' וכ"ל. ודע שכל דברי הקטוף הזה הוא רק להפוסקים דשאר
 משקים אין מלבנים אבל להפוסקים דאין מילוק בין מים לשאר משקין ובפרט
 יין דקב"ת הר"ן לדומה למים לענין בדיקה וכמו שכתב הב"י (ועיין ב"ט ז'
 שפסיק להר"ן ביון לבן) יהיה מן המורה אסור קמחית המסוכריה משום אסור
 ע"י שארי הראשונים לא הביכו קב"א זו רק שכתבו משום דלון ליבון בשאר
 משקין עינין בכה"ת ואין מילוק בין אם המשקה הנקטת הולך לאיבוד או לא
 ואין שידך זה הענין כלל לפ"ר דלא ניהא ליה דהו"ל דהו"ל דהו"ל דהו"ל דהו"ל
 משום דרישה. ומה שכתב המ"א בפקי"א לחיובא ליה לכו"ע היינו בפ"ר
 דלא ניהא ליה אבל בענין זה נופח הוא כמו שכתבנו: * דלא ניהא ליה.
 הנה בענינו לא ניהא ליה כלל בהסחיטה וארובה היה דואה שלא יאסור על הולך
 לאיבוד אבל באמת אפילו רק היבא שאין נהנה כלל בהפעולה שנעשה על ידו

זכר בק"י ש"א ט"ז: (ח) נזהר. כי ע"י השתן ודאי נמוח
 ור. זכ"ל לט"ט דש"י ליתן לתוך המים דהכא ליהו קא עבד
 עשה ועיין ט"ז: (יח) סחיטה. פי דכשמהק והוא למ הוא נקטת

משנה ברורה

אז לכיון שהוא דבר שא"א ליחר בזה לא גזרו בזה (מ) מתיר
 זכ"ל. דומיא דדורק שלג כרגליו: (מא) היה נזהר. ע"י השתן
 או כימות ולא דמי לקעיף ט' דש"י ליתן שלג לתוך הכוס אע"פ
 נזחוח דהכא כיון דעביר מעשה גרע טפי ועיין ב"ט ז' שפקק להקל
 ז' הא"ר כתב להקל אם לא שאפשר בלא טורח טוב לזכ"ר:
 או (מב) ליידי סחיטה. שיקחוט הקודר מן המים שנבלעו בו ע"י הכלי
 (ג) וקוחט כגד חייב משום תלכן ומיידי שהיתה או החבית ריקנית
 (זה) דל"ה פריקת קודר בעצמה אסור משום משק סחיטה אפילו
 ס לא יבא כלי לא על גבה: (מג) לשחוט. שהרי לכך עשוי
 אינו תקפיד עליו אם הוא שרץ במים ומיידי נענין לזין בו משום
 שג אהל ועיין לעיל בקימון שט"ו קי"ג ובמ"ב שם: פ"ז (מ"ד) להדיק.
 עיירי (מו) כשהם לתון מן המשקין שבתוך הכלי ואפילו
 (ז) הם עשויין לכך נמי אסור משום דבהדיוק המוכין (כל דבר
 ד' כגון תמר גפן ומעליית וכיוצא בהן) בתוך פי הפך כל לורי סחיטה
 והיא תולדת ליבון וכ"ל (מח) ואפילו להסוכרים דבשאר משקין
 וכן ממים אין בו משום מלבן מ"מ אסור שיואל המשקה הבלוע
 ז' ונפול לתוך הפך והוי בכלל דרישה כמו קוחט זיתים ועבדים ואף
 זאינו מתכוין לזה (מט) מ"ת פסיק רישא הוא: י"ז (מ"ה) ספוג.
 זוא כמנין אמר נעשה לחוף הים או כפירוש הערוך וכלקמיה ובענינו
 זשארב המים והמשקין לתוכו: (מו) אין מקנחין בו. את (נ) הטבלא
 את הקערה: (מז) אלא א"כ וכ"ו. רש"י והרמב"ם פירשו
 זכ"ש לו עור בית אחיה ש"אחזנו בו אפשר לקנח בלי סחיטה
 זבל הראצ"ד כתב דאע"פ א"א לו לקנח בלי סחיטה אל"ה דמ"ת
 זדי לכיון שיש לו בית אחיה הו"ל כללוחית. מלאה מים שמריק
 זמנה מים: (מח) שמא יפחוט. כתב דביאור הגר"א שט"ם הוא
 זל"ל משום סחיטה דהא אמרינן בגמרא דפסיק רישא הוא משום
 זאי אפשר שלא יאסור בשאחזנו באכזעותיו בלי עור בית אחיה
 זכ"ל המני"א: י"ח (מט) לפתום נקב שברופנה. היינו שצורכין קצינות
 זברא חסית כגד או נעורת של פשתן ופוקקים בה הנקב שצורכין
 זחבית: (נ) יש מי שמתיר. (נא) להקיר אותה נשבת או להחזירה:
 ז(נא) אע"פ וכ"ו. ע"י סחימת הברא דהנקב או הקרתו נקטת
 זמשקה הבלוע בהנעורת: (נב) כלי. דממילא היין הנקטת הולך
 זלאיבוד כיון שהנקב בדופן החבית נלדה אבל אם היה תחתיו כלי

שער הציון

(מח) רמב"ם: (מה) ח"י רע"א בשם הרמב"ם: (מו) עיין בה"ל: (מז) כ"מ מהרמב"ם פ"ב מהלכות שבת הלכה ט"ו שאינו מתלק בזה כמו שמחלק
 אח"כ שם ע"ש וכן מוכח מהש"ע: (מח) מדרבי: (מט) גם זה שם וכן כתב המ"א לעיל בקימון ש"ב ק"ק כ"ז ואף דבגמרא קמ"ח איתא דלימא חתי לורי
 סחיטה אפשר דכונת המדרבי דהוא קרוב לפ"ר וכן מורה קמ"ל לשון הש"ע א"י דכונת הגמרא דחייבין שמה יהדק היטב בענין שיהא בו פסיק רישא
 תמני הדק ולכן אסור להקל במכוין למ כלל אח"כ תלמתי כח"ש שכתב כן: (נ) רש"י ומדרבי ע"ש: ונ"ל כן איתא בה"ל: (נב) ר"ן בשם הערוך
 הגהות ותיקונים: א) ניטל: ב) ראשונים:

וחרובין לפני זקנים הרי בהדיא דריסוק חרובין לאדם אסור כמו לפני
 בהמה וכן הדין נותן דכיון דאסור לה כר"מ משום שגראה כעוהן
 אין חיובין בין אדם לבהמה, וכן מבואר בר"מ פכ"ח ה"ג והחיר
 שחיקה הריפות בעץ הפרור משום שאין מחוסרין רק שחיקה הרי
 דצמחוסרין דיכה אסור אפי' ע"מ לאכול, ולפי' אין הכרע דרשב"ם
 וביעשו ס"ל דמותך ירק דק דק הו"ל אפי' לאכילה דאפשר דמודים
 דחויב ליכא אלא בחותך לבשל כדעת הר"מ, אלא שדנו לענין איסור,
 ומיבו סתימת דבריכם לא משמע הכי דכיון דאחו לדון צפורור פח
 מכח פריס סילקא הוו להו לפרש דהתם לבשל דוקא, ואע"ג דאיסורא
 איכא אפי' לאכילה מ"מ צפה מותר, ומשמע דעת הכי רבנותא דאפי'
 לאכילה חייב דפירורין דקין לעולם שם עוהן עליכם, וכ"ה בהדיא
 ברשב"א בחשבה שהביא צ"י דפריס סילקא לאכלו לאחר שעה צו
 ביום חייב עלי, נמלינו למידין דחותך ירק דק דק לאכלו לאחר שעה
 יש צו ספק חויב דאורייתא מתמת פלוגתא דרבנותא, [מיבו הרשב"א
 התנה שיהא דרכו צנך לבישול] ולכ"ע איסורא דרבנן איכא, וצ"ח
 פי' כ"ג אמרו כהן דשחק תומא כו' כד שחיק צמדוכתא משום עוהן,
 אע"ג דתומא חי עדיף כדאמר ברכות ל"ח ב', וזו ראי' מכרעת דיש
 עוהן אף צירק הנאכל חי ומשמע דאכלו חי דהא סיים הירוי כד
 יהיב משקין משום לש, ולבשל אינו עוהן צו משקין, וע"כ דמודה
 בר"מ דאיסורא איכא ויפרש הירוי חויב דרבנן, ולדעת חו' אפשר
 דמודים צכתישה, וכן הרא"ש מודה צכתישה, ואין לנו שום סניף
 צכתישה מדברי חתו' וברא"ש כיון דמפורש בירוי לאיסור, ואין סברה
 לחלק בין כותש צמדוכה לחותך דק דק אלא לענין סמוך לסעודה
 אבל לא צעיקר עחינה צאכלין.

ואמנם כשחותכו לאכלו מיד צזה דעת הרשב"א ובר"ן [מיבו אין
 הכרע שבר"ן הסכים עם הרשב"א שהרי סיים בדברי
 הסמ"ג להחיר צפה משום שכבר נעוהו ולא הכריע וכ"ה בהדיא
 צריב"ש סי' קפ"ד בדברי השואל דהסמ"ג פלוג על הרשב"א וכ"ה
 בלשון ריב"ש שם שהדבר צלחי מוכרע] דשרי לכתחלה, ויש לתמוה
 על זה מהא דתניא צתוספתא אין מרסקין דבילה גרוגרות וחרובין
 לפני זקנים, ולשון לפני זקנים מחפרש שהן מסובין לאכול, ואף אם יש
 לדחוק ולפרש ליתן לפני זקנים, מ"מ כיון דלפני זקנים צאמת שרי, לא
 הו"ל לתנא למתני. בלשון שיש לעשות, ועוד דתנא מהדר אחקתא
 ויהיב שריותא צקתא דכתיבה ליתני דמרסק סמוך לאכילה, ולכן
 נראה דלא החיר הרשב"א רק חיתוך דק דק כיון דעיקר החיתוך הוא
 דרך אכילה אין חילוק בין חתיפות קטנות וגדולות והכל מקרי דרך
 אכילה אבל ריסוק היינו כתישה כמעשה העחינה ממש ואין זו דרך
 אכילה. אלא חיקון המאכל על צורה אחרת אין אכילתו מיד פועלת
 כאן כלום.

ולהאמור נראה דריסוק פירות יש צהן חויב חטאת אפי' סמוך
 לסעודה והא דתנן קנ"ה א' אין מרסקין את השחת ואת
 החרובין לפני הבהמה ומבואר בגמ' שאין כאן רק משום שבות של
 אשוויי אובלל, או שבות של אטרותי צאכלל, אבל משום עוהן ליכא,
 ו"ל דאיידי צחתיכות גדולות קתא שאין עליהם שם עוהן, או דמיידי
 שאין נפרכין לרסיסים אלא נעשין רכין ואין זה עחינה, ומיבו דתוספ'
 דתניא אין מרסקין דבילה כו' לפני זקנים ע"כ משום עוהן דהא
 קיי"ל אשוויי אובלי שרי אפי' לבהמה כש"כ לאדם ואטרותי ודאי
 מערתינן לאדם, וע"כ דאיידי צריסוק גמור שכן האורך לחקנים, ונהרס
 כל הגוף והשיב עוהן גמור ואין היתר רק צקתא דסנינא.

ובעיקר דינו של הרשב"א נראה דהרשב"ם וסמ"ג והמרדכי והרא"מ
 שהביא הגה"מ אינם מחלקים בין סמוך לסעודה או לא
 דלא ליסתמיט שלא יהו מפרשים הדבר, וצתה"ד סי' כ"ו מבואר
 בהדיא שהבשר לפניו לאכול ואינו יכול ללעוס ורואה לחתוך דק דק
 ולא הביא כלל דברי הרשב"א ובר"ן, וצתה"ד יש לחלק בין צורר

רצנו צמשנה וכן פרש"י, והיינו צחתיכות גז
 אסרינן עורה אלא צשיש צו מעין מלאכה,
 שרי היינו דשרינן צצביל לערל דצעני חיים ופ
 שרי סצר דאשוויי אובלי חשיב עוהן ט
והנה הבי' צמסקתו דן לענין אינשולד"ה ולי
 חו' דדוקא סילקא [וכהא כהעתק
 יש צזה פלוגתא צכונה ר"ן]. צ. דעת ר'
 כלל דין חתיכה ירק. ג. דעת הר"מ דדוקל
 לאכול מותר. ד. דעת רשב"א דלאכול מיד ו
 דק דק, ואחרי כל ה"ל. החמיר שיכונו לעב
 [משמע יותר מדרך שנהגו כדי ללאת מספק ו
 שחולק על הרשב"ה מ"מ לא סמך ע"ז, וכ
 דסתמו לא ס"ל כן, והנה ג' היתורים הראש
 צתוספ' שאין מרסקין דבילה גרוגרות וחי
 דסילקא לאו דוקא, והרי דלא כהרא"ש דגם
 דאפי' לאכול אסור, ואין לנו ליבש אלא דלי
 לאכול קדם ריסוק. שאני וכמו שכתב צתה"מ
 דצתה"ד כתב דיתיד שאינו יכול ללעוס ה
 דזה ששור צכל זקנים שאני, והעיקר דלא
 צמינו עחינה, ועוד ו"ל דתוספ' צדיכה ול
 המ"א זה שם עחינה עלי טפי

ולמש"כ לעיל דתוספ' איירי אפי' צנותן
 היתר הדי' של סמוך לסעודה ולי
 זקנים לשאר צני אדם, או בין כ
והנה המ"א ס"ק ו"ד האריך להוכיח דו
 צחיתוך, וסיים ומ"מ ג"ל שהדין אמ
 כיון שהוא ג"ק, וכמ"ש ס"ט, ומשמע דלי
 שרי, וצמ"צ צצה"ל השיג עליו דאפי' למי
 וצאמת הדבר מתמיה דצכל הפוסקים שדנו
 תנאי שיהא צצביל זה שאינו יכול לאכלו
 לתמוה שחלה איסורו לפני זקנים בלשון מ
 דס"ט, וצמה נסתפק הלא כאן צסי"צ כצ
 היתורים שהזכיר צצ"י וכתב דחותך ירק
 דלא כהרא"ש ודלא כחו' דדוקא סילקא, ו'
 וברמ"א לא הגיה צזה כלום, ולמה יהא מוח
 לפני זקנים.

אבל יתכן שהמג"א פשוט צפיו דלפני זר
 לאכול, ודברי הרמ"א שסיים דלאכיו
 וירק אבל לא קאי אגרוגרות וחרובין לפני
 לפני זקנים, וא"כ אריך טעם למה אסור
 המ"א דצאמת לא הזכר צתוספ' חיתוך ר
 כאן היתר דסמוך לאכילה, ויש מקום ו
 מותר כיון דהוא סמוך לאכילה, וכתב דמי
 סומכין להחיר כדעת הרשב"א אלא צליו
 עחינה צשאר אובלין או כדעת הרא"ש שא'
 לאכילה ממש אלימא טפי צצרתס דלא
 צאפשר לאכלו אבל צאינס יכולים לאכלו צ
 אפי' לאכול לאלתר וכמ"ש התה"ד והיינו
 דהדין אמת כו', ר"ל דגם חיתוך אסור
 דהוא ג"ק ורמז על דברי תה"ד דצס"ט, ו
 מי שיכול ללעוס מותר, ו"לפני מי' היינו

במציענן למידין דשחיקת צנות לפני החיו
 אפי' להאכילם לאלתר, אין כל
 היתורים הראשונים שהזכיר צ"י צצר הב

יערבב כי אם בנחת ולא בכוח (כא). ולכן, אגוזן שנפרד ממנו שומן והוא צף על פני האגוזן — מותר לערבבו בשבת (כב), ומותר גם לערבב בו מיץ וכדו' (כג), אבל אסור להוסיף עליו גבינה רכה ולערבבם, כי הרי הגבינה נדבקה באגוזן ויש בזה משום איסור לישה בשבת (כד).

ח. ובאשר לבלילה שהזכרנו (תנאי ג דלעיל), יש להבדיל בין בלילה רכה, כלומר בלילה נוזלה שניתן למוזגה מכלי לכלי, ובין בלילה עבה, דהיינו בלילה שהיא קשה עד שהיא נעשית לכעין גוש אחד (כה).

ט. בלילה עבה אסור להכין בשבת (מדאורייתא) (כו), אבל גם בלילה רכה אסור להכינה בשבת (מדרבנן) (כז), והתירו להכין בלילה רכה אם יקפיד לעשות בה שני שינויים אלה (כח):

(א) ישנה מן הסדר (כט), כלומר — אם בימות החול הוא רגיל ליתן את המשקה (או החומר המכיל משקה) בתוך החומר היבש, אזי יהפוך את הסדר בשבת ויתן את החומר היבש בתוך המשקה (או המכיל משקה), וכן להיפך (ל). אין לו סדר קבוע בזה, יתן את המשקה בתוך החומר היבש (לא), ומכל מקום יקפיד ליתן את כל המשקה בחומר היבש בבת אחת, ולא יפסיק באמצע השפיכה, כדי שהבלילה תהא רכה מתחילת עשייתה (לב).

(ב) ישנה באופן הבחישה (לג), כלומר שיבשח באצבעו (לד) או על ידי נענוע הכלי (לה). היה הכרח לבחוש בכלי (כף, מזלג וכיו"ב), יעבירונו דרך התערובת שתי וערב, ואפילו כמה פעמים (לו), וטוב שיוציאונו מן התערובת בין השתי והערב (לז).

י. היה הכרח להכין בלילה עבה דוקא בשבת עצמה (משום שאם יעשנה מבעוד יום תתקלקל) — יתן מן המשקה בחומר היבש בערב שבת, ויתן ממנו כדי

(כא) סי' שכא סעי' טו ובמ"ב ס"ק גט. (כב) שמעתי מהגרש"ז אויערבך שליט"א, כי הרי נשאר עוד שומן בתוך האגוזן והוא מערבבו עם השומן שצף למעלה, ולכן מותר אפי' אם נעשה עבה יותר, עכ"ל. (כג) ע"ש בבית"ל ד"ה יכול, וכל שעשייתו לעשותו רך יותר — אין זה נקרא לישה. (כד) שמעתי מהגרש"ז אויערבך שליט"א, כי כאן הבלילה נעשית סמיכה יותר. (כה) לענין ההגדרה של בלילה רכה וקשה, עיין ש"ש מלאכת לש בכ"ר ס"ק לו, קצוה"ש סי' קל בכזה"ש ס"ק ג, חזו"א סי' נח ס"ק ט ד"ה קנו א. (כו) תה"ד סי' נג. (כז) סי' שכא במ"ב ס"ק סו, חזו"א סי' נח ס"ק ב ד"ה וגראה, ועיין ש"ש בהקדמה למלאכת הלש ס"ק ז. (כח) עיין כל זה בתה"ד סי' נג, ודבריו מובאים בקיצור בכ"י סי' שכא וכ"ה בשו"ע שם סעי' טו ברמ"א ובמ"ב ס"ק סח, וע"ע חזו"א סי' נח ס"ק ה ר"ו. (כט) ושינוי זה מועיל אף לרבי, עיין בתה"ד הנ"ל. (ל) שם, סי' שכא סעי' יד ובמ"ב ס"ק נז ושם במ"ב ס"ק סו. (לא) שם ושם, וע"ע חזו"א סי' נח ס"ק ה ד"ה ולדעת, דבכה"ג אין תקנה שאין לו מה לשנות. (לב) חזו"א שם ס"ק ח ד"ה הא, קצוה"ש סי' קל בכזה"ש ס"ק ד, כף החיים סי' שכא סוס"ק קיג. (לג) כיון דלריב"י לא מהני הא דעבד שינוי בנתינת המאכל תחילה, עיין בתה"ד הנ"ל, סי' שכא סעי' טו ברמ"א ובמ"ב ס"ק סו, וע"ע חזו"א סי' נח ס"ק ה ד"ה ומשמע, דברכה סגי בשינוי אחד דנתינת הגזולית וא"צ שינוי בגיבול. (לד) שם ברמ"א, ועיין חזו"א שם סוס"ק ח, דאם לובש גמי או שפופרת של מתכה על אצבעו אסור כדין טורף בכלי. (לה) שם במ"ב ס"ק סג. (לו) סי' שכד סעי' ג ובבית"ל ד"ה ומעביר. (לז) חזו"א סי' נח ס"ק ו

שכל החומר היבש יהיה רווי, ויערבב קצת (זח), ואז מותר יהא להוסיף משקה בשבת ולבחוש. תוך כדי הקפדה על השינויים המוזכרים בסעיף הקודם (לט).

יא. בשעת הצורך, דהיינו כשאי אפשר ליתן מן המשקה בחומר היבש בערב שבת (מ). או ששכח להכין, והוא זקוק למאכל זה (מא), או כשצריך להכין אוכל טרי, כגון בשביל התינוק (מב), אזי יכין את הבלילה העבה בשבת ויקפיד לשנות מן הסדר בנתינת המשקה (נג) וגם באופן הבחישה (נד), וכפי שמבואר לעיל בסעיף ט.

יב. לפיכך, מותר ליתן זבדה או שמנת על גבי גבינה לבנה ולערבבם זה בזה, והוא שיעשה בלילה רכה ויקפיד על השינויים האלה (מה).

יג. אסור לערבב גבינה לבנה בדבש (מז), גם אם כל כוונתו לאוכלו מיד (מח).

יד. הבא לסחוט לימון (מח) לתוך גבינה לבנה רכה או לתוך בננות מרוסקות (מט) ולערבב את המיץ בהן (נ), מותר לעשות כן בשביל התינוק, בתנאי שיקפיד על השינויים האלה דלעיל סעיף ט.

טו. והבא לפורר בסקויטים (נא) ולערבב את הפירורים בגבינה לבנה לתינוק, מותר לעשות כן בשעת הצורך, וכדלעיל סעיף יא, בתנאי שיקפיד על השינויים דלעיל, וגם מותר, בתנאי זה, להוסיף לתערובת זו מיץ פירות או כל משקה אחר (נב).

טז. מותר להוסיף סוכר או ריבה נזילה לתוך זבדה או שמנת ולערבבה, ואין בזה איסור לישנה (נג), אבל אסור להוסיף סוכר, או אפילו ריבה נזילה, לגבינה רכה ולערבבה (נד), ודינה כמבואר לעיל סעיף טו.

ד"ה שתי, ע"ש שהוא מסתפק בדבר. (לח) כי מעיקר הדין נקטינן כריב"י, ע"ש בתה"ד. (לו) סי' שכא סעי' טז ובמ"ב ס"ק סה רסו וע"ש בביה"ל ד"ה דוקא, ועיין תה"ד שם ס"ק כג, ועיין קצוה"ש סי' קל בבדה"ש ס"ק יא, דשיעור המשקה הוא עכ"פ כדי שלא ישארו גרגרים יבשים בלי משקה, ע"ש, דבעינן כ"כ משקה שיהא ראוי לטיבול, דאל"כ כיון שמכשירו (מערבבו) בשבת, יש בו משום לישנה, ועיין להלן הערה עו. (מ) סי' שכא במ"ב ס"ק סח ובשעה"צ ס"ק פד. (מא) שם במ"ב לענין חרוטת. (מב) חזו"א סי' נח ס"ק ת. (מג) סי' שכא במ"ב ס"ק סח. (מד) שם ובשעה"צ ס"ק פד, דככה"ג סמכינן על רוב הראשונים שפסקו כריב"י, ע"ש במ"ב ס"ק נ וסי' שכר סעי' ג בביה"ל ד"ה אין. (מה) ש"ש מלאכת הלש סעי' יא. (מו) עיין לעיל הערה ז. (מז) וכדלעיל הערה י. (מח) וכדלעיל פ"ה סעי' ג ר"ה. (מט) וכדלעיל פ"ו סעי' ה. (נ) וכאן יסחט הלימון ע"ג הגבינה, משום איסור סחיטה, הגם שעושה כן גם בימות החול, וראה חזו"א סי' נח ס"ק ה, דלצורך תינוק יש להקל כדעת רוב הפוסקים דנקטי כריב"י, ע"ש, וי"ל דאף שלדעת התה"ד הנ"ל בהערה כח צריך שני שינויים, ואילו בסחיטת הלימון אינו משנה בצורת נתינת המשקין, היינו משום דחושש גם לרבי וגם לריב"י, אבל לדעת רוב הפוסקים דקיי"ל כריב"י, סגי בשינוי בצורת הלישנה, שמעתי מפי הגרש"ז אויערבך שליט"א, וע"ש בחזו"א סוס"ק ט, וי"ל דכוונתו שם שלא לצורך התינוק, ועיין קצוה"ש סי' קל בבדה"ש סוס"ק יט, דכיון שהבונה היא גוש אחד, ועיי' עירבוב המשקה בה לא נעשית פעולת לישנה שיתחברו יחד, אלא היא נעשית רכה יותר, אין בזה משום לישנה, ע"ש, דמ"מ לכתחילה יש למנוע מזה. (נא) וכדלעיל פ"ו סעי' יא. (נב) וראה לעיל סעי' יד. (נג) שמעתי מהגרש"ז אויערבך שליט"א, כי הרי הסוכר מתמוסס ומרכך יותר את הזבדה והשמנת. (נד) שמעתי מהגרש"ז אויערבך שליט"א, כי סו"ס נעשית כאן

RENYIT PATTERMAN

6

וכן רגלי השלחן (כג) מותר (ו) בכל גוונא: ד * (כד) מטה שהיא מסורגת (פי' נארגת) בחבליים אם יש בין חבל לחבל (כה) ג' טפחים אסור לפרוס עליהם סדין משום דעביד אהלא וכן אסור לסלק בגד התחתון מעליה משום דקא סתר אהלא (כו) ואם היה עליה כר או כסת או בגד פרום מע"ש כשיעור טפה מותר לפרוס בשבת על כל המטה: ה * 'כסא העשוי פרקים וכשרוצים לישב עליו פותחין אותו והעור נפתח וכשמסירים אותו סוגרים אותו והעור נכפל (כז) מותר (ז) לפתחו * (כח) לכתחלה: ו * 'כשמסדרים חביות זו ע"ג זו אחת ע"ג שתיים אוחדו ויסדר העליונה ויסדר התחתונה תחתיה אבל

ס הר"ן וה"ה בשם הרשב"א י' סס שבת מהל דעסקיל כ גלה ל"ג

באר היטב

דב"ה. ולפי"ז אפשר לאקור לקטום הכירים שלנו בנקת עבה ששמימין על המוט שהיו בנין חשוב כיון שכונתו לקטום הנקב ולא הו"ו מוסיקי דש"י רקי' ש"י"ג להכל' יש לו מחילות בפ"ע וה"ל אהל בפ"ע ועמ"ש סוף הק"י וק"י תר"מ ק"ד בהג"ה ועק"י ש"א סעיף מ' ת"ח: (ו) לפתחו. ללא עבד מידו אלא לתוכו בעלמא רש"י. ומה"ט

משנה ברורה

כא"ש לו ד' מחילות תכל' לר' דמקמתא א"כ ללווי שמתחו אם לא שדרכו להשתמש ס"ס * אך לשון השו"ע שכתב וכן רגלי השלחן משמע דבשלחן אם היו מחילות היה ג"כ צריך להחמיר וע"כ נכון בודאי לחוש לדברי הט"ז לאחוז הדף באויר ויכניסו תחתיו הרגלים ומשמע מדברי הפת"ג דכל זה דוקא כשמטלטל הרגלים ממקום למקום כדי להניח עליהם הדף שלמעלה לזו נחשב כשמעמידן לאורך זה כאלו התחיל בעשיית האהל אבל אם עומדין במקום אחד אפילו להט"ז מותר להניח עליהם הדף אף שלהרגלים יש להם מחילות תכל' לר' וכמו שכתבנו לעיל בסק"י"ז ובסק"י"ח גבי מטה: (כג) מותר בכל גוונא. ורגלי המטות ושלמנות שלנו אין להם מחילות. ונראה דכל זה כשהיו רפוי אבל אם הדף שעל השלחן מהודק ותקוע בחזק וכמו שמתנו בכמה שלכות אסור תמוס בנין ואפילו אם עתה אינו תקוע צ"ח וכמו לענין ארוכות המטה הם עשויה להתחבר עם הרגלים בחזק וכמבואר הכל בסיומ' ש"י"ד ק"ו לענין מטה של פרקים ע"ש: ד (כד) מטה שדיא וכו'. ולפי המבואר לעיל בסק"ג (לא) ע"כ מיימי הכל בש"ש לה מחילות המגיעות לארץ אבל במטה שלנו מותר בכל גוונא: (כה) שלשה טפחים. לר"ה אמרונו לבד ובקטום מעיקרה מילא וכנ"ל בסק"ב ע"ש במ"ג: (כו) ואם היה וכו'. גם צ"ח הטעם משום פחות מג"ע ג"כ כניא: (כז) ואם היה וכו'. גם צ"ח הטעם משום מותר להסקיף על אהל ערוא בשבת: ה' (כז) מותר לפתחו. דהא (לג) עבד וקאי מבני' אלא שפושטו ומיישבו כדי ליטב עליו (לד) ומה"ט ש"י (לד) להעמיד החופה ולסלקה וה"ה הדף שקבוע בכותל שבבית"כ שמניחין עליו ספרים מיהו בדף בל"ה ע"י דהא (לה) אין כונתו צמה שפושט את הדף לשם אהל וא"כ אין עליו שם אהל ערוא כיון שהוא שלל כלרך בנין וכמו שפסק השו"ע לעיל בסק"ג. אך מ"מ עמ"ש דין הפשטת המטה זו רפוא טידי למאניו בכמה מקומות שאסור חז"ל תמוס ערמא דשבת [עיי' בסיומ' ש"י"ד ק"ט ובסיומ' של"ג] ובה' נמי אפשר דיש בפשיטתו משום טרחא ר"ע [ואם יש צ"ח

כפורת אם אינה קבועה לצירים אסור להניח עליה בשבת אע"פ לאינה קבועה כלל ואינה עשויה אלא לפתח בעלמא אסור כמ"ש סיו"ג ת"ח: (ו) בכל גוונא. לאין אהל בלא מחילות אע"פ דמתחלת אסורה בלא מחילות כמ"ש בס"ב התם עיקר כוונתו לעשות אהל לכל אבל בנין ערוא כזה לא מקרי אהל בלא מחילות הרא"ש פ"ד

באר הלכה

בכ"ה ל"ב משמע דלא צריך מחילה הלא לעמו שם דקוניא זו אולא רק אוליא דר' יהודה ואוליא דר"ש מותר לגמרי וכן דעת הרשב"א והאור זרוע וכמו שהבאנו בדר"מ אלא שאין לנו סוכרין כמוסת צ"ח מפני שדעת הר"י והרמב"ם החוקקות והרא"ש וקיימם יש להקל. ומ"מ לכתחלה נראה שטוב לחוש לדברי הרשב"א וקיימם להחמיר אם לא בשעת הדחוק. ועד דכל זה שפירכנו הוא רק בגב שאינו עשוי לכל ובהוא דקדשים של המטה ובה"ב ששוי רק להשתמש מלמעלה על גבי אהל בגב העשוי לכל או להגן מפני הגשמים בודאי לכו"פ יש צ"ח אוקורא וכמו שכתבנו במ"ב סק"ב ועיי' לקמן כמה שכתבנו לענין טיחא אחרילי: * מטה שהיא וכו'. עיי' במ"ב ודע דאפילו אם יש לה מחילות [וה"ה לדעת הרשב"א דמתחמיר אפילו כשאין לה מחילות] אם היא זקופה או מוטת על צדה מותר לנטותה לישבה על נגלה ללא מידו עבד אלא לתוכו בעלמא [רש"י ועור וט"פ] ועיי' בפמ"ג שמקפיק טי' ע"ש * [וכפיקתו הוא רק לפירש"י דלפירוש התוס' שם כל הברייתא זו תמוס אהל ארנויה וע"כ בש"ש לה מחילות ואע"כ התייר במטה הקפיה משום דליתוכו בעלמא עבד]: * לכתחלה. ולפי"ז נראה לכאורה דה"ה מחילות של ברזל שלנו שעשוין מקופלין וקמוכין לכותל וכשרוצין לישב עליהן פושטו מותר לפושטן בשבת דהא עבד וקאי מבני' ואין עושה שום מלאכה רק שפושטן אך זהו שגגה דהא ה"ה אפילו שגם הגב והוא העור שעל הכסא ג"כ קבוע בו ומכ"כ ועל כן גם הגב הלא עבד וקאי כדאיתא בשו"ע וכמו שכתבו התו' בה"ה בשבת ק"ה ע"א ד"ה כקא דפרט זה הוא לעיבודא ומש"כ בל"ו המטות שפורקין עליה עתה הקדין בשבת אחר פשיטתה והוא נעשה בקדר האהל שמתחלה המחילות ואח"כ הגב לאסור אך אם השליכות של המטות קמוכין זה לזה שאין בויהו ג"ט דלכבוד דמילא אפשר דיש להקל מטעם דגם הגב כאלו נגמר כבר מבני'. גם יש לכאורה לזון צ"ח להקל מטעם שאין לה מחילות וכבר פסק השו"ע לעיל בסק"ג מתנאי המטה דבעינן ליה צ"ח דבעינן לא בעינן שיהיו המחילות גבוהות י' ודי במחילות כל דהו א"כ ה"ה אך גם צ"ח יש לפקפק תאל' לפי מה שזכרנו לעיל בכה"ל בדי"ה דעין דבעינן לא בעינן שיהיו המחילות גבוהות י' ודי במחילות כל דהו א"כ ה"ה ויש להמטה שתי מחילות בשולי המטה אחת מלך ראשה ואחת מלך הרגל וה"ה אף שאין מניעות לארץ יש להשיג אולי אין בינם לארץ ג' טפחים ולכבוד דמילא לפי מה שכתב הב"י בסיומ' תק"ב ופסק הת"א שם כוונתה בסק"ט אך לכל אלו הדברים יש ענה דאפילו אם יש בין שליכה לשליכה ג' טפחים וגם אם תימא להתחיל בשלד ראשה ומרגלותיה משונות מחילות לענין זה ג"כ יש ענה דהיינו שמתחלה יפרקו אנשים את הקדין ויאחזו באויר ואח"כ יפשוט אחד את המטה ויעמידה תחת הקדין וזה ש"י כיון שהוא שלל כלרך בנין וכמו שפסק השו"ע לעיל בסק"ג. אך מ"מ עמ"ש דין הפשטת המטה זו רפוא טידי למאניו בכמה מקומות שאסור חז"ל תמוס ערמא דשבת [עיי' בסיומ' ש"י"ד ק"ט ובסיומ' של"ג] ובה' נמי אפשר דיש בפשיטתו משום טרחא ר"ע [ואם יש צ"ח

שער הציון

אפילו בשלחן ומדוכי ה"י"י לא תשמע כן דהוא כותב דלכו"פ בשלחן לא מהני שתי מחילות וכו"ע: (לא) וגם מייירי שהעמיד עתה אוחה בשבת במקום הזה כדי לפרוס עליה וכן מנוקק לשון הטור דלם היתה עומדת פה מבני' ה"ה נעשו המחילות מבני' ולית צ"ח משום אהל ערוא וכנ"ל ולפי"ז משכחת לה לענין אוקור דבעין דתפירה תמור מבנין דבפתירה בודאי אפילו הכל נעשה מבני' ש"י (לג) רש"י סתירה: (לד) רש"י רש"י והיינו אפילו היה הכסא עשוי עם מחילות וע"י הפשיטה נפשוטן גם המחילות דל"כ בל"ה ש"י לפי מה שפסק השו"ע לעיל בסק"ג: (לג) מ"א וט"א: (לה) היינו פשיטה החופה קשורה בהלכות מקומות מע"ש: (לה) לאפוקי בחופה שכונתו בהגב לשם אהל אפילו בלא מחילות שם אהל ערוא עליו וכנ"ל במ"ב סק"ב:

הנחות ותיקונים: א) ש"י"ג: ב) ק"ק י"ג: הגהות ותיקונים: א) כפ"י:

הלכות שבת סימן שמג

שמג דיני קטן בשבת. ובו סעיף אחד:

קצד באר הגולה

א טור וקמ"ג ובעל
התרומה מעובד
לאורכסו תפתחות
וכו יצמות ק"ג
וקי"ד וענין בבי

א *קטן אוכל (א) נבלות (ב) אביל (ב) אביו מצווה לגעור בו להפרישו
(ג) (מאוסור (ג) לאורייטא) זולהאכילו (ד) [ב] בידים (ד) אסור (ה) אפילו דברים שאסורים וכו' יצמות ק"ג
(ז) (מאוסור (ג) לאורייטא) זולהאכילו (ז) [ב] בידים (ד) אסור (ה) אפילו דברים שאסורים וכו' יצמות ק"ג

שפירשו ג"כ לדברי ר"מ בפי כ"ל ע"ד זה ב מסוגיל יצמות והאריך הביי גה ב רמב"ם בקוף ה"ל מאלכות אסורות

שערי תשובה

באר היטב

(א) און. ומלתא דנפיק מיניה תורבה כגון תקיעת שופר שהקול (א) ביום. ענין בה"ט וענין בשו"ת בית אפרים חלק א"ח סימן כ"ג מ"ט בזה
שמע לרבים ויבואו למקוע בשבת ב"ד מלווין להפרישו ר"ן פ'

ג' ר"ה. וכתב הבי"ח דגבי טומאה מלווין להפרישו אפי' לא הגיע לחינוך אבל דעת רמ"א ביו"ד סימן שצ"ג דאין מלווין להפרישו
וכ"ד רוב הפוסקים ופשוטא דגמרא מ"א וי"ז ע"ש: (ב) אביו. אבל אמו אינה מלווה להפרישו וכו' כצ"ד דף כ"ט ומשמע שם
לאין מחויב לחנך בתו ע"ש. ובתוס' שם הקשו מ"ש דבזוה"כ מחויב לחנך בתו ע"ש ואפשר דכל התרות דמי לזוה"כ ואריך לחכמ' וכו'
בילקוט אמור דף קע"ח מ"א: (ג) לאורייטא. ובאמת אפילו באוסורא לרבנן מייב האב למכור כלאיתא בכו' ק"ו ס"ב"א ובכמה
דוכתי אלף שא"ס לא הפרישוהו און ב"ד מוחין בידו אבל באוסור לאורייטא ב"ד מוחין ביד האב להפרישו ב"ד ע"ש וענין ט"ז. וכתב
בא"י דדוקא בתינוק דבר הבנה אבל לאו בר הבנה לית לו זה דהא יונק אפילו מבהמה עמ"ה עכ"ל. ועב"ד ק"י פ"א סק"ז
דמ"מ מוזק לתינוק. וכתב הש"ך ביו"ד סימן שצ"ג בשם הרמב"ם דאשת כהן מעוברת מותרת ליכנס בהלל המת דק"ס הוא שמה הוא
קנה או שמה הוא כפל ע"ש. וצ"ע דבלא"ה מותר לטרוח בלועה אינה מטמאה וצ"ע מ"א ע"ש: (ד) בידים. ואיתא ספ"ט לשבת
לאסור ליתן לתינוק חנב מי עמא לשחוק בו שמה ימות ויאכלנו ואפי' דבר שאין בו אוסור אלף משום כל תשקלו אסור ליתן לידו וכו'
דבר טמא דחזיא לאכלו בעיניה וכו' בהג"ח שם ומטעם דהוי כמאן למאכלו בידים אבל מותר ליתן^א עוף טמא לשחוק לעצ"ב לידות
לא חזיא לאכילה כן כדאיתא ב"ב דף ק' כ. קטן שלא הגיע לחינוך ושתיית המים היזק לו ואין שם יין ישראל מותר לגדול ליתן לו סתם
יבם ובתנאי שימזוג בשפה חלקים מים וישים המים תחלה ואח"כ היין דאח"כ מ"א ק"ב. וכ"ל דלש היין אינו חזק שיפקיד^ב ע"י כך
יטוה לאינו יהודי ליתן לו מ"א. כתב ר"י כ"ח מ"א לאין לתמות בלויס יהודים המאכלין אותם אוסור אבל אסור לומר לאינו יהודי
להאכיל אותם אוסור עכ"ל ואם התינוק כריך לכך כגון שהוא קצת מולה מותר לומר לאינו יהודי להאכיל אותם וכן כוהנים בספח
שמו"ס לאינו יהודי לישא התינוק בנשותיהם ולהשקותו חמץ ואם התינוק מולה וצ"ל לשאת אותו חוץ לבית יבאש מאינו יהודי שיתן להתינוק
חמץ והאינו יהודי מביא חמץ ומעמידו בבית וה"ל חמץ של א"י ואז אפילו הולך האינו יהודי לפעמים יכול ללוות לקטן ליתן לו

משנה ברורה

א (א) נבלות. וה"ה (א) כל שאר אסורים וכן חלול שבת אם עושה
לדעת עמו או לכל אם עושה בשביל גדול כריך למחות בידו
ודלעיל בסיון של"ד סכ"ה ע"ש במ"ג: (ב) אבל אביו וכו'.
לאפילו (ב) לחנך בניו ובנותיו בתלות הוטל עליו כדכתיב חנוך
לנער על פי דרכו וכ"ש להפרישם מאוסור דמוטל על האב (ג) ויש
מאחרונים שסוברין דמאות חינוך מוטל גם על האם: (ג) מאוסור
דאורייטא. באמת (ד) אפילו מאוסורא לרבנן מייב להפריש כמו
לריך לנכחו במצות דרבנן ובלעיל בקמ"א ס"ב"א אלף כ"ח דבאוסור
לרבנן אם לא הפרישו האב און ב"ד מוחין בידו אבל באוסור
לאורייטא ב"ד מוחין ביד האב להפרישו והג"ח פירש דלהכי נקט
מאוסור לאורייטא למאוסור דרבנן פעמים שאין כריך להפרישו ואף
ליתן לו לכתחלה מותר דהיינו בשכריך לכך ובגון רמיזה וסיכה בזוה"כ
ופשוט דלש שמע לבנו ובתו הקטנים שהם מדברים לשה"ר מצוה
לגעור בהם ולהפרישם מזה וכן ממחלוקת ושקר וקללות ובעו"ה כמה
נכשלין בזה שהם מתיחין לבניהם לדבר לשה"ר ורכילות ולקלל ונעשה
מורגל בזה כל כך עד שאפילו כשנתגלל ושומע שיש בזה אוסור
גדול קשה לו לפרוש מהרגלו שהורגל בזה כמים רבות והיה הדבר
אלף בחזקת היתר (ה) ודע דשעור החינוך במ"ע הוא בכל תינוק
לפי חריפותו וידיעתו בכל דבר לפי ענינו כגון היודע
מענין שבת מייב להרגילו לשמוע קידוש והבדלה היודע להתעטף
כהלכה מייב בלינת וכי"ל בסיון י"ז וכן כל כו"כ בין במ"ע של
תורה בין בשל ד"ס אבל החינוך בלינת בין של תורה בין של דבריהם

שער הציון

(א) היינו אפילו עומאת כהנים כן הוא מסקנת האחרונים ודלא ככ"ח: (ב) מסקנת אחרונים: (ג) ענין במח"ש: (ד) ע"ז ומ"א ושי"א: (ה) כל
הפוסקים: (ו) אחרונים ומא"ה לכאורה משמע דלש אינו בר הבנה אפילו יסקפי ליה לוכא אוסורא ותמהו תלך דמונת בהדיא בגמרא להפוך וכבר
קשה עליו בספר מ"א וכן המ"א לא העתיקו אלף להשמיענו דבאונן בר הבנה און כריך אביו להפרישו אבל למוספי ליה סיוס אח"כ בהדיא לאפילו אינו
בר הבנה אסור וכ"כ הגר"ז: (ז) מ"א: (ח) כתיב חיים בשופר דברי הרמב"ם שמה שהשיג עליו המ"א וכ"כ ש"א בשם רד"ב בתשובותיו: (ט) אחרונים:
(י) מ"א: (יא) יצמות ק"ג: (יב) כן פסקו כמה גדולי ראשונים

הגמות ותיקונים: א) ס"א: ב) חקר תיבה לתינוק: ג) ויפקד:

הלכות שבת סימן שמונ שדמ

* מד"ס וכן אסור (ו) להרגילו בחילול שבת ומועד ואפילו בדברים שהם משום שבות. הגה וי"א ד זה בקטן ללא הגיע לחינוך אבל הגיע לחינוך (ז) לריכוס להפרישו (תוספות פרק כ"ב) (ח) וי"א ללא ש חינוך לבי"ד אלא לאב בלבד (צ"י) וקטן שהכה את אביו או עבר שאר עבירות בטעותו אע"פ שא"ל תשו: כשיגדל מ"מ (ט) טוב לו שיקבל על עצמו איזה דבר (ה) למשוכה ולכפרה אע"פ שעבר קודם שנעשה דבר עונש שדמ דין ההולך במדבר בשבת. וכו' ב' סעיפים:

א שנת ק"ט מיומרה * (א) * ההולך במדבר ואינו יודע מתי הוא שבת מונה שבעה ימים (ב) מיום שנתן אל ל ונתיימא ב שם שכתחו ומקדש השביעי (ג) בקידוש והבדלה (ד) וזאם יש לו (ה) ממה להתפרנס (ו) אסור לו לעש מהשמות הגמרה מלאכה

כלל עד שיכלה מה שיש לו * ואו יעשה מלאכה בכל יום אפילו ביום שמקדש

באר היטב

שהזיק ראו להכותו כדי שלא ירגיל בה אבל אין צריך לשלם אין הגנבה בעין ב"מ ועיין ט"ז ובספר חסידים סי' תלכ"ב:

משנה ברורה

שיאכל לאסור [אחרונים] ואם התניוק צריך לכך כגון שהוא כ חולה מותר לומר לעו"ג להאכיל אותם אפילו בדבר שהוא אסור וזהו המנהג וכן נוהגים בפסק שמה"ש לעו"ג לישא התניוק אל ד ולהשקותו חמץ [וכן אם הוא צריך לשמות קתם ייבס שהמים היוק יצוה להעו"ג ליתן לון] ואם התניוק חולה וי"א לשאת אותו חוץ ל יבקש מעו"ג שיתן להתניוק חמץ והעו"ג מביא החמץ ומעמידו ב דהו"ל מנחו של עו"ג צבית ישראל לאינו עובר עליו בכל יראה אפילו הולך העו"ג לפעמים יכול ללוות לקטן ליתן לזה לשמות ו הוא לא יגע בו שמה יאכל ממנו כמ"ש קימת מ"מ אך בכל זה ו שלא יקדים לו דינר דע"י יהיה קנוי לו החמץ [מ"א וש" (ו) להרגילו בחילול שבת וכו'. כגון (יג) שיאמר לו הכא לי מפ ואפילו דרך כמלת: (ז) צריכים להפרישו. ק"ל דכיון דהגעו להי מוטב (יד) על כל אדם להפרישו מאיסקורא כמו על אביו והא דו לאין מלווין להפרישו בשלא הגיע לחינוך ועיין במ"א שעטתו לו איסקורא לאוריימא יש להחמיר כדעה זו ועי"כ אם העו"ג ד

לשמות אבל הוא לא יגע בו שמה יאכל או ישתה ממנו אבל אם התניוק אינו חולה כ"כ ישאנו לחוץ ולא יכניס החמץ לבית כלל ועמ"ש בק"י ת"י ק"מ וי"א ועמ"א: (ה) למשוכה. קטן שגנב או

באור הלכה

* מד"ס וכן וכו'. ודעת הרש"י והר"ן לאם התניוק צריך לכך מותר אפילו לקטוף לו בידיה דבר שהוא אסור מדרכנו אך המחבר קתם ליתא כדעת החולקים עליהם ואוסרים בכל גווני וכתב בתשובת רבינו עקיבא איג"ר¹⁶ ע"ד טולטול הספרים לבהכ"י במקום שאין עירוב ע"י תניוק או וז' לקטוף בה על הרש"י לאיסקור דרכנו קפיטן ליה בידיה והשיב דה אינו דהא הר"ן כתב דפרק כ"כ להדיא דאף להרש"י קפיטן ליה רק לצרכו ולא לצרכו ואדרבה מחמת בידיה ויש תקנה ליתן להתניוק חומץ וקידור ישא לבהכ"י לצורך עצמו להתפלל ולשמוע קריאת התורה ומתחיל ליערף הגדול עמו להתפלל יחד:

* ההולך במדבר וכו'. והיה אם שכה באזהרה חודש עומד או מנון הימים של חודש כניסון קיון תשרי וכו"ו זה צומים שאין הלכה כראית וכדומה דזה ב"כ א"א לירע ולהכיר הימים טובים ואינו יודע מתי חל המועדות צריך לנהוג מספק בקדושה עד שיעד שילאו הימים טובים [פמ"ג צמ"י]: * ואו יעשה מלאכה וכו'. כתב בתו"ש לאם יכול להתענות יום אחד בלי סכנה אסור לו לשמות מלאכה באותו יום לאין כאן פקודי ועיין בספר בני ישע שהולך עליו וסוכר לאין צריך לקבץ עצמו בתענית כדי שיוכל למהר

להאכיל לקטן ישראל שהגיע לחינוך דבר שאסור מלאוריימא תועב גם על אחרים למחות צידו אבל בדבר שאיסקורו מדרכנו אין מ (טו) רק על האב: (ח) וי"א דלא שייך וכו'. לאו דעה חדשה היא אלא דעת המחבר לעיל: (ט) טוב לו. קטן שגנב או שי (עז) ראו לבי"ד להכותו שלא ירגיל בה [וכן (ח) חבלה וכו"ש וכל דברים שבין אדם לחניו ב"ד מלווין להפרישו שלא יארע תקלה ירו] אבל אין צריך לשלם אם אין הגנבה בעין. וכ"ז מדינא אבל לפנים משורת הדין צ"ל שחבל בו בגופו (יח) או שהזיק לו במו צריך לשלם לו [ט"ז] וי"א וכן משמע מהגר"א]:

א (א) ההולך במדבר. וה"ה אם נשנה בין העו"ג וכשכה יום שבת ממנו [ירושלמי] אך לפעמים צוה יכול לבדר מחשבותו בזה חל שבת שלנו: (ב) מיום שנתן וכו'. ר"ל מיום שפגל בלבו הספק מתי הוא שבת (א) ואותו היום גופא הוא יום א' למנון ; ומי החול: (ג) בקידוש והבדלה. דהיינו שעושה קידוש על הפת והיון כדון ותקנו חכמים זה (כ) לצרכו של משתכח תורת . ממנו ואם אין לו יקדש ע"י התפלה דהא התפלה הוא מתפלל של שבת ביום זה כמ"ש הפמ"ג וי"א דהא מלאוריימא אפילו אם ו הוא באמת שבת כמבואר לעיל בקימתו רע"א במ"ב ע"ש וגם יבדיל בתפלה שאומר אתה חונכנו (ג) וי"א דזה ע"פ הדחק מלכות הבז (ד) ואם יש לו וכו'. היינו אפילו אין לו (ז) כ"א לחם בעלתא שוב אסור לעשות מלאכה אבל בני השיירא להשתכר בשביל תו דהלל אין כאן פקוח נפש: (ח) ממה להתפרנס. דהיינו מוכספו שיש לו או שיוכל למכור איזה חפץ (ה) או שיוכל להשיג בה מבני השיירא עד שיגיע למקום ישוב או במתנה מאכלס: (ו) אסור לו. ר"ל אפילו בכל ששת הימים דהא כל יום הוא ספק שבת וז

שער הציון

מפשטות הגמרה ס: (יג) גמרה: (יד) ח"א וכן מוכח מרי"ז ע"ש: (טו). כן הוא לשון הח"א ובאמת על האב מוטל להפרישו מאיסקורא אפילו בו דרכנו משהוא דבר הבנה וכמו שכתב בעלמנו כ"ג ע"ש והאי דנקט משגיג לחינוך תשובתו תלתא דרישא נקטיה: (טז) אחרונים: (יז) פמ"ג: (יח) ו הדחק היה רק בענין גרמי בעלמא כן משמע מהעו"ג והגר"א: (א) ב"מ: (ב) רש"י ור"ן וכו"ו זהו לתרץ האיד התויר לו לבדר ברכת קידוש עכ"פ מידי ספיקא לא נפקא וע"י פירש לזכרון וכו': (ג) ברכות ל"ג: (ד) ט"ז: (ה) פשוט דכל טעמי דלית ליה שלא יערך להלל שבתות וכו' לו הגהות ותיקונים: (א) ס' ט"ו:

הלכות שבת סימן שכח

קפה באר הגולה

יג יכל הזריו לחלל שבת בדבר שיש בו סכנה הי"ז משובח אפילו אם (ו) מתקן עמו ד"א כ יומא סג ג רל"ט שפירש מצודה להעלות תינוק שנפל לנהר וצד עמו דגים (לה) וכן כל כיוצא בזה: י"ד יהיה ה שיש בו סכנה צריך בשר (ז) (לט) שוחטים לו ואין אומרים נאכילנו נבלה* אבל אם היה החולה ר לאכילה לאלתר והנבלה מוכנת מיד והשחיטה מתאחרת לו מאכילין אותו הנבלה: טז אמדוהו התנוגנו נחמלנו ושיענו הרופאים שצריך גרוגרת אחת (מ) ורצו עשרה (מא) והביאו לו כל אחד נרת כלם פטורים * ויש להם שכר טוב מאת ה' (מב) אפילו הבריא בראשונה: טז אמדוהו זי גרוגרות ולא מצאו אלא שתי גרוגרות בשני עוקצין וג' בעוקץ אחד כורתים העוקץ (מג) שיש ג' ואם היו ב' בעוקץ אחד וג' בעוקץ אחד (מד) לא יכרתו אלא העוקץ שיש בו שנים: הנה וחס נהול אין מתקדקין בכך שלא יבא לידי לחייו ועיכוב (הגהות מרדכי פ' מפטיו): י"ז חולה שנפל

באר היטב

איסור עיי ושראל ולפעמים לא יהיה אינו יהודי תלוי ועיי זה הן החולה במה שימתו על האינו יהודי והאריך הט"ז בראיות יום עיקר למילתא שלא יסגית על האינו יהודי כל עיקר אע"פ יכו יהודי לפנינו ואף שכתב רמ"א וכן כוהגין אין מזה ראה מנהג ומיקון הוא זה ע"ל ע"ש: (ז) מתקן. כפל תינוק לבד * חוליא אע"פ שהוא מתקן מדרגה רמב"ם עמ"ל: (ז) שוחטים. צבלה יעשה עבירה בכל כזית וכזית הר"ן ע"ש. ויש להקשות ה"ן לאמרינן ציומא מי שאלחו בולמוס תאכילין אותו הקל הקל ה טבל ונבלה מאכילין אותו נבלה כי פליגי בללא אפשר מר קבר חמור ומר קבר תרומה חמורה מ"ס טבל חמור אבל תרומה לכה ומ"ם תרומה חמורה אבל טבל אפשר לתקוני וכו' ע"ש דעת הר"ן קשה למאן דלמר דמאכילין אותו טבל הא על כל זית חייב וא"כ מוטב שיפריש ממנו תרומה ויאכילנו חולין בפני

משנה ברורה

מנהג ומיקון הוא לאף שיכול לעשות ע"י א"י מ"ם ישראל בדבר יותר ולכן אם יש אפילו ספק הלאה ויש סכנה בצירור זריו הי"ז משובח: יג (לה) וכן כל ב"י. כגון (טז) כפל תינוק עוקר חוליא ומעלהו אע"פ שהוא מתקן זה מדרגה בשעת ימו. כנגד הדלת בפני התינוק שזכר הדלת ומולאו אע"פ שהוא ל אותם כמין עוים שראוים לתלאכה שנעשים כמין נקרים או וין להלקה אפ"ה מותר השכירה שמה יבעת התינוק ויתות ולא ינו אם היה צריך להחוליא ולהנקיים והקמיון ג"כ שרי (ז) כיון י"א משום דשבת הותרה אלל פק"י ולכן שוחטין לו כדרך ששוחטין צו"ט ואפילו איסור לרצון אין מאכילין אותו במקום שר לו לשחוט מטעם זה (וט) אבל הרבה ראשונים כתבו דשבת רק דחוויה היא (כ) אללא הטעם הוא דשמה יהיה קץ באכילת נבילה יאכל ויקטנו וצ"י הביא עוד טעם בשם הר"ן דנבילה עובר על כל כזית ממנה ומייר מאיסור לאו דשבת ועוד טעם ע"ש ולפ"י זי מוטב לעבור ולהשיט לו איסור דרבנן משנחלל שבת באיסור קהילה. והנה אם החולה אומר שאין קץ באכילת נבילה ויש נבילה ון לפניו אם מותר לשחוט עבדו עיין באחרונים ועכ"פ לענין קען בודאי נראה דעובד יותר להאכילו בשר נבילה ולא ישחוט אדם זו בשבת*. כתב בהגמ"ר אם צריך להרתוח יין עבור חולה יתלא ישראל ויחס הא"י ומוטב שיתנכך היין משיתחלל שבת והטעם עיין ז. שכתב כיון שאיסור קתם יינם אינו אללא מדרבנן וגם איסורו קל ואין החולה קץ בו לא דמי לנבילה ולכן מוטב שיחס הא"י אם מזומן לפניו שלא ישהא עי"י וככ"ל בקי"צ בהג"ה (כא) ותו דק"ל צו"ט ק"י קי"ה ק"י לא"י המוליד כלי פתוח וישראל משמרו שלא כך שרי א"כ אפשר לחממו ע"י א"י בלי כסוד (כב) ומ"ם המיקל בחולה שיש בו סכנה להחס בעצמו אין למחות צידו דיש לו על מי יוד עיין בט"ז בקק"ל: טז (מ) ורצו עשרה. שכל אחד חשב שהוא יקדים ועיין בה"ל: (מא) והביאו לו. מ"ה או תלשו בשבת: (נ אפילו הבריא בראשונה. פי שהביאו לו (כג) בזה אחר זה וכבר אכל ממה שהביא לו הראשון והבריא אפ"ה כולם פטורים וזאת משום דכל אחד חשב שהוא יקדים ולא לבד שפטורים אללא יש להם גם שכר טוב עבור מחשבתם העונה: טז (מג) שיש בו ג'. ה ממעט החילול שאינו קוטר אללא פעם אחת: (מד) לא יכרתו אלא א"כ. דינבוי בשיעורא שלא לצורך אסור. ומכאן נראה פשוט דה"ה

שער הציון

גמרא והובא במ"א אך שסיים שבהגמ"ר משמע קצת לאין להקל בזה והא"ר מילין בזה ע"ש: (ז) פ"מ: בשם הלחם משנה ע"ש אולם בעיקר דבר יש דעות בין הראשונים כי הנה צמודים רע"א הביא בשם הר"ן להקל בזה וכן בהג"ה בפרק יב מהלכות שבת גורם בקונוא ציומא אע"י דמתכוין כווי וכן באר"ה כולוה וכן ברובא ק"י ק"ט כתב אע"פ שמתכוין לתלאכה ולהציל הי"ז משובח אכן ברי"ף וברא"ש הגורסא ואע"י דמתברר בשיפוי ואחר פ נתקן גם הרמב"ם שלא הזכיר ואע"פ שמתכוין לזה [ונשמע זה מהל"ת] וכן ברבינו ירוחם כתבו י"ב משמע י"ב דלא מתכוין לזה אללא שבלא זה צריך וכן כתב במ"מ קוף וימא שלא יכוין לזה אך לכל הדעות מיידי שאינו מרבה בפעולה בשביל זה כ"י ברור: (יח) הרא"ש בשם הר"ם: (יט) הרמב"ם : מהלכות שבת והרשב"א והר"ן הובא בב"י: (כ) הרא"ש: (כא) מ"א ולפ"י נחמל מה שכתב מה ע"ש: (כב) שאלו ע"י שטים: (כג) גמרא: עדיין יש להקל בזה: (כד) שאלו ע"י שטים: (כז) גמרא:

זת ותקונום: א) בקק"ה: ב) קק"ה:

הלכות שבת סימן שבה

10

ז טור וכ"כ הרא"ש מחמת חליו למשכב (מה) ואין בו סכנה: הגה או שיש לו מיוחש שמצטער וחלה ממנו כל גופו שאז
 אפי"פ שהולך כנפל למשכב דמי (המניד פ"ב) (ח) (מו) אומרים לא"י (מו) לעשות לו רפואה אבל אין
 מחללין עליו את השבת באיסור דאורייתא (מה) אפי"פ יש בו סכנת (מט) אבר. ולחלל עליו ישראל
 (ג) באיסור דרבנן בידים "יש מתירים (גא) אפילו אין בו סכנת (נג) אבר פ"י"א שאם יש בו סכנת
 אבר עושין (גג) ואם אין בו סכנת אבר אין עושין "וי"א שאם אין בו סכנת אבר אין עושין
 בשינוי ואם יש בו סכנת אבר עושין בלא שינוי "וי"א אפילו יש בו סכנת אבר אין עושין לו דבר
 שהוא (נה) נסמך למלאכה דאורייתא ודברים (נו) שאין בהם סמך למלאכה עושין אפילו אין בו סכנת
 אבר ודברי (נז) הסברא השלישית נראין: הגה (נח) מותר לומר לא"י לעשות (י) תבטל לקטן שאין לו
 מה לאכול דקתם לרי קטן כחולה שאין בו סכנה דמי* (רי) ירוחם נ"ב ח"ט ורמב"ן (רש"י) וכל שאסור
 לעשות ע"י ישראל אפילו ע"י החולה בעצמו אסור אבל כשעושה לו הא"י (נט) מותר (יח) לחולה (ס) לסייעו
 קצת למסייע (סא) אין בו ממש (בי"ז): י"ח להקטין דם (סב) ונצטנן עושים לו מדורה אפילו
 בתקופת תמוז: י"ט חולה שאין בו סכנה (יב) (סג) מותר בכישולי א"י: כ' אין נותנין יין
 באר היטב

הטעם בבבלי וכ"פ הב"ח ע"ש: (ח) אומרים לא"י. ודוקא שצריך
 לה בשבת עצמו רד"ך מ"ח: (ט) עושין בשינוי. והוא הקב"ה הג'
 שכלים דבריו ועיין קע"ף זה בבי"ב ובאחרונים וצ"ד אהרן:
 (י) תבטל. ומותר להאכילו מוקפה בידים אם א"א בע"ה א"ה:
 (יא) לחולה לסייעו. היינו שכלא"ה נמי מתעבדא אלא שמייע קצת
 כגון אינו יהודי שכולל העין וישראל קוגר ופוחת העין שיכנס בו
 החמול אבל אם אינו יכול לעשות בלתי האשראל אסור. ומשמע שם

משנה

דה"ה לענון שחר מלאכות כגון נישול וכדומה אפילו אם הוא בקדירה
 אחת אסור לבשל ולעשות בשאר מלאכות רק מה שצריך עכשיו בבתוך
 ואם הדבר זהול אין מתקדקין בך וכלקמיה [ח"א]: י"ז (מה) ואין
 בו סכנה. ר"ל סכנת מות ובין יש בו סכנת אבר או לא:
 (מו) אומרים וכו'. ודוקא כשצריך להרפואה בשבת עצמו (מל) הא'
 כשא"ל לה בשבת ימתין עד מו"ש אבל כשיש סכנה אסור להתמתין
 [פ"ג]: (מו) לעשות לו רפואה. אפילו במלאכה דאורייתא (כה) וה"ה
 שאר צרכיו כגון לאפות ולבשל וכיוצא באלו אם צריך לכך: (מח) אפילו
 וכו'. ולא הותר לומר ולבשל על אסור דאורייתא כ"ז שאין כונע
 לפי"פ ממש: (מט) אבר. עיין לעיל בס"ו וק"ט דיש אצרים שנוגע
 לפי"פ (כו) וה"ה כיוצא בזה בשאר האברים אם הרופא אומר שאם
 לא ירפאו האבר יוכל לבוא לפק"ג הרי הוא כשאר חולי שיש בו
 סכנה: (ג) באיסור דרבנן. היינו (מ) כל השבותים ואפילו בלא
 שינוי ומטעם דק"ל דמתקום חולי לא גזרו: (נא) אפילו וכו'. לאם
 יש בו סכנה אפילו רק לאבר אחד לכל הדעות [לבד מדעה אחרונה
 ע"ש] מותר לישראל לחלל עליו בכל השבותים לרפואתו (כח) ואפילו
 אינו חולה כלל בכל הגוף. כתב צ"ח כל דבר שמתר לעשות ע"י
 ישראל בחולי שאין בו סכנה אפילו יכול לעשות ע"י א"י מותר:
 (גב) אבר. ואלעיל בריש הקע"ף קאי שהוא חולה שפיל למשכב או
 שמצטער הרבה וחלה מזה כל גופו (כט) אבל אם בכל גופו אינו
 חולה כלל רק שהוא חולה באחד מאבריו וגם באותו האבר אין סכנה
 לכו"ע לא שרי לחלל כ"ה ע"י א"י (ל) וגם דוקא בדבר שהוא משום
 שבות בעלמא דלא ע"י א"י נעשה שבות לשבות ושרי במקצת חולה
 וכדלעיל בסיומן ש"ז ס"ה: (גג) ואם אין בו וכו'. אף שהוא חולה
 הכולל כל הגוף ק"ל לאסור לעשות ע"י ישראל ולדעה זו השגיח

שער הציון

(כד) מ"ה בשם ד"ך: (כה) רמב"ם בפ"ב מה"ש: (כו) פשוט: (כז) אפילו דבר שהוא כסמך למלאכה דאורייתא לדעה רביעית אסור: (כח) מ"ה
 ושי"א: (כט) מ"ה בשם המ"ח שהוא דעה זו וכ"כ הגר"ח: (ל) מ"ה ופתי"ג: (לא) הגר"ח: (לב) שם: (לג) א"ה ומב"א: (לד) ולפי דבריו
 מיושב ללא תקשה מלעיל ש"ע ק"ה ע"ש: (לה) ע"ז: (לו) עיין בבאור הגר"ח שכל הפוסקים חולקין על הרמב"ם שמתחייב בזה וכן פסק הב"ח ור"י
 לקמן בסיומן ש"ל ס"ו: (לז) שם:

הנהגות ותיקונים: א) קכ"ט: